

kvinner

sammen

UTGIS AV FOKUS FORUM FOR KVINNER OG UTVIKLINGSSPØRSMÅL

2 | 2009

MED RETT
TIL Å DELTA

■ FORSIDEBILDET

Zainab arbeider som menneskerettighetsadvokat i Irak. Hun har gjennom sitt arbeid vært spesielt opptatt av å rette søkelyset mot de mange overgrepene kvinner i Irak utsettes for. I januar i år stilte hun opp som kandidat til lokalvalget, men måtte trekke seg etter gjentatte trusler.

FOTO: SIDSEL E. AAS

Kvinner Sammen kommer ut 4 ganger i året. Abonnementet er gratis.

Kvinner Sammen tar opp internasjonale miljø- og utviklingsspørsmål i et kvinneperspektiv med prioritering av spørsmål knyttet til kvinners situasjon og rolle i Sør, kvinnerettst bistand og internasjonal solidaritet mellom kvinner. Artikkel-forfatter er selv ansvarlig for de synspunkter og meninger som kommer til uttrykk. Kvinner Sammen opererer etter redaktørplakaten. Utgis med støtte fra NORAD.

Adresse: Kvinner Sammen, FOKUS
Storgt.11
0155 OSLO
Telefon: 23 01 03 00
Telefax: 23 01 03 01
E-mail: fokus@fokuskvinner.no
Web: www.fokuskvinner.no
ISSN: 0803-8589

Trykket på Svanemerket papir.
Lisensnr. 344.043

Ansvarlig utgiver: FOKUS, 16. årgang
Redaktør/informasjonsleder: Sidsel E. Aas
Forsidebilde: Sidsel E. Aas
Sideblikk: Jannicke Rosenberg-Plyhn
Design og repro: OKTAN Alfa
Trykk: Elanders Novum
Opplag: 4.300

FOKUS – Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål er et kompetanse- og ressurscenter i internasjonale kvinnespørsmål. Gjennom bistands- og prosjektarbeid skal FOKUS medvirke til å bedre kvinners sosiale, økonomiske og politiske situasjon internasjonalt med hovedvekt på landene i Sør. Gjennom informasjonsvirksomhet skal FOKUS medvirke til økt kunnskap om og forståelse i det norske samfunn for kvinners situasjon og rolle i et utviklingsperspektiv.

■ LEDER

Med rett til å delta

Historiene om kvinners kamp for sine rettigheter er utallige og kan hentes fra hele verden. Milepælene har vært mange, med flere nasjonale og internasjonale høydepunkter, men fortsatt står kvinner overfor en rekke utfordringer der de regionale forskjellene kan virke stadig mer fremtredende. Et bilde vestlige medier liker å underbygge.

Det generelle mediebildet er en fremstilling av kvinner i andre deler av verden som hjelpeløse ofre, særlig i land der fundamentalistiske krefter såkalt er på frammarsj. Eksempler på dette er bildene av burkakledde kvinner i Afghanistan som kuede ofre, eller gråtende svartkledde irakiske kvinner som sørgende ofre.

Ingen skal underslå at kvinners situasjon i de to nevnte landene er svært vanskelig, men mitt poeng er at virkeligheten er mer nyansert enn det som kommer fram i det generelle nyhetsbildet hvor kvinner både blir usynliggjort, umyndiggjort og ufarliggjort i sin offerrolle. Sjelden får vi høre historiene om kvinners daglige innsats for å opprettholde og styrke sine rettigheter, til beste for seg selv og for samfunnet for øvrig.

I dette nummeret av Kvinner Sammen møter vi ulike kvinner fra flere arabiske land, fra de såkalt fundamentalistiske, til land mange utenforstående oppfatter som likestilt i en arabisk kontekst med bakgrunn i kvinnenes klesstil og generelt høye utdanning. Felles for kvinnene er at de alle tar til orde for endring. Men for noen er prisen å betale svært høy.

Et eksempel er den irakiske kvinne- og likestillingsministeren, Dr. Nawal al-Samarai, som trakk seg fra sin stilling. Hun har selv sagt at det var en protest mot irakiske myndigheters manglende prioritering av kvinners situasjon. Et annet eksempel er den irakiske kvinnen som kastet seg inn i en politisk valgkamp, med et uttalt mål om å bidra til å styrke kvinners situasjon. Til slutt måtte hun trekke seg fra valgkampen da truslene ble for alvorlige. Den afghanske politikerken Malalai Joya ble ekskludert fra parlamentet i 2007 fordi hun beskyldte politiske kollegaer for å være grådige krigsherrer. Nå er hun truet på livet. En annen afghansk parlamentariker og menneskerettsforkjemper, Sitara Achakzai, ble drept for noen måneder siden.

Felles for kvinnenes historier, uavhengig av en økende fundamentalisme, er motstanden de møter innenfor et patriarkalsk system som antar å vinne mest ved å holde kvinnene utenfor. Historier fra de siste tiårene burde ha fortalt dem noe annet. Kvinners deltakelse på alle nivåer styrker utviklingen i ett hvert samfunn, og selv om veien er både kronglete og lang vil kvinners kamp for sine rettigheter fortsette å vokse, på tross av patriarkalske strukturer.

SIDSEL E. AAS

INN H O L D

4-8

Motstand bak burkaen

17-20

Vil ikke lenger være
annenrangs borgere

24-26

Kvinner som
skaper likestilling

2	Leder	16	Sideblikk
4-8	Motstand bak burkaen	17-20	Vil ikke lenger være annenrangs borgere
9-10	De sorte enkene - kvinnelige selvmordsbombere i Irak	21-23	Egyptiske kvinner har fått nok
11	En irakisk kvinne trosser motgang	24-26	Kvinner som skaper likestilling
12	- Hvem skal redde denne familien?	27	Verdt å se
13	Sideblikk	28	I fokus
14-15	Midtsidebildet		

Motstand bak

Det skjer ting og saker under burkaen til afghanske kvinner som verden ikke får med seg. Viljen til endring er stor og det har den alltid vært.

Foto: Diana Saqeb

Afghanske kvinner protesterer mot kontroversiell familielov som tillater voldtekt i ekteskapet.

burkaen

■ ■ ■ TEKST: ANNE BITSCH, FOKUS

-Kjempe, kjempe, kjempe. Sabrina Saeqeb (30) dunker volleyballen beslutsomt i linoleumen. Hun er fit for fight, fysisk og mentalt. Den 20. august i år er det et valg som skal vinnes. Det er et valg som kan bli avgjørende for afghanske kvinners fremtid, men prisen kvinnelige parlamentarikere betaler for sitt engasjement og for å ta opp likestillingsspørsmål er høy. Konservative krefter forsøker å stikke kjepper i hjulet for fremgang.

– Kampen for at kvinner skal få delta i det politiske livet på lik linje med menn er tung, forteller hun i dokumentarfilmen *Twentyfive percent*.

Filmen er et portrett av seks kvinnelige parlamentarikere i deres private og politiske liv, om hvordan de strever med kjønnskonservative mannlige kolleger som boikotter deres initiativer, latterliggjør deres holdninger, om tidsklemmer med lange arbeidsdager og hovedansvaret for barna og om vanskeligheter med å få besøkt avsideliggende valgkretser, fordi det ikke er utbygd veier.

– Jeg prøver å skjule min ensomhet og mine bekymringer for barna. Som kvinne forventes du først og fremst å være mor eller hustru. Det er en veldig vanskelig situasjon for oss som jobber utenfor hjemmet, sier Shinkai Kharokhail, en annen parlamentariker.

Men filmen er også et vitnesbyrd om kvinner som ikke lar seg kue og som møter utfordringene med beslutsomhet.

– Endring kommer ikke over natta. Kjønnsrelasjoner i familien forrykkes når kvinner jobber hardt. I min familie er også mannen min med på å servere mat når kolleger og gjester er på besøk, forteller parlamentarikeren Azita Rafhat (32).

Norge må bidra

I mai besøkte Saeqeb og Rafhat Norge og Sverige for å fortelle myndigheter og politikere om situasjonen for kvinner og arbeidet for et fredelig demokrati. Til kollegene på Stortinget var beskjeden klar:

– Kvinner i Afghanistan prøver å skaffe seg politisk makt for å takle problemene som ligger foran oss. Afghanistan er et baby-demokrati. Hjelp oss med å føde babyen og hjelp demokratiet med å vokse opp.

De mener begge at Norge kan og bør spille en rolle i gjenoppbyggingsprosessen i landet, og ønsker ikke en tilbaketrekking av styrker. – Det er viktig å ikke glemme stats- og demokratibyggingen midt oppe i kaoset som eksisterer, selv om mange internasjonale ser fattigdomsreduksjon, sikkerhet og helse som sine hovedprioriteter, advarer Rafhat.

Oppfordringen kommer samme uke som en felles rapport fra NORAD og Forsvarets Høgskole dokumenterer at norske styrker i Afghanistan har svært begrenset kunnskap om Regjeringens handlingsplan for implementering av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet, får voldsom kritikk i media for manglende inkludering av kvinner i gjenoppbyggingen av Afghanistan.

I Afghanistan bidrar Norge gjennom den NATO-ledede ISAF-styrke og i såkalte regionale stabiliseringslag som bidrar til gjenoppbygging, primært i Faryab-provinsen i Nord-Afghanistan. Så langt har prioriteringsområdene vært utdanning, landsbygdutvikling, humanitær innsats og styresett, inkludert styrking av justis- og politisektoren.

For noen er burkaen en livsnødvendighet om de skal få holde på med sin politiske aktivisme i fred.

nedleggelsen av MOWA (kvinne-departementet, [journ.anm](#)) forlot flere av oss parlamentssalen i protest. Vi følte ikke at vi ble hørt. Men vi ble invitert inn igjen og klarte til slutt å få igjennom en avgjørelse som beholder departementet, forteller Rafhat.

Afghanistans modigste

Selv om kvinner etter Talibans fall i 2001 har vunnet flere formelle friheter er hverdagen fremdeles preget av diskriminering, vold og omfattende menneskerettighetsbrudd. Særlig politiske aktivister og parlamentarikere sliter med å bli hørt og få gjennomslag for sine krav. For noen foregår dette med livet som innsats. Senest i april i år ble parlamentarikeren og menneskerettighetsaktivisten Sitara Achakzai likvidert av talibanere i Kandahar-provinsen på grunn av sitt engasjement for kvinner. Hun skal ha oppfordret kvinner til å jobbe og kreve like rettigheter som menn.

En annen kjent figur er politikeren Malalai Joya, innvalgt fra Farah-provinsen i Øst-Afghanistan, som i 2007 ble ekskludert fra parlamentet. Hennes forbrytelse: Hun beskyldte politiske kolleger for å være korrupte, grådige krigsherrer og var kritisk til USAs strategiske allianse med

for amerikansk imperialisme. Ved "sitt skjegg og sin turban" sverget han at "hvis vi gir etter for dette snakket om likestilling kommer vi til å bli holdt i fangenskap." Andre mannlige kolleger protesterte også høyløst og minnet om at man ikke skal tøyse Islams grenser. Det er ikke bare et påfunn. Selv om Afghanistan formelt anerkjenner

«Afghanistan er et baby-demokrati. Hjelp oss med å føde babyen og hjelp demokratiet med å vokse opp» Azita Rafhat, parlamentariker

likestilling mellom kjønnene og har undertegnet Menneskerettighetserklæringen, bruker ofte konservative krefter grunnlovens artikkel 3 som slår fast at ingen lover kan stå over Islams lover og påbud, til å slå tilbake kvinners rettigheter.

Men de kvinnelige parlamentarikerne sto på sitt.

– I en diskusjon i parlamentet om

Nord-Alliansen i kampen for å fjerne Taliban. Hennes kontroversielle tale ved loya jirgaen som samlet afghanske ledere og religiøse skikkelser for å godkjenne grunnloven i 2003 førte til sammenstøt og voldelige trusler fra bevæpnede menn som også deltok. Siden den tiden har Joya overlevd fire attentatforsøk og skjuler seg nå under burkaen. Hun må holde en lav

◀◀ Kjemper for kvinnebudsjet

Sabrina Saqeb mener det er viktig at kvinner får delta der beslutningene tas. Flere kvinnelige parlamentarikere foreslår nå å innføre kjønns sensitiv budsjettering i statsbudsjettet og å innføre enheter i hvert departement med ansvar for å se hvordan menn og kvinner rammes ulikt av ulike økonomiske prioriteringer.

– Om man spør kvinner og menn hva utvikling betyr for dem, vil de prioritere ulikt. Skal det bygges vei, vil menn ønske en vei til moskeen mens kvinner vil ønske en vei til den lokale helseklinikken, forklarer Saqeb.

Med seg på laget har parlamentarikerne et eget kvinnedepartement. Det ble opprettet i 2001 som en del av Bonn-avtalen som la grunnen for Hamid Karzais interimregjering. Departementet er dessverre svakt og råder over få økonomiske midler, og flere har ivret for å nedlegge det. Blant dem var en eldre mannlig parlamentariker som mente at departementet og kampen for likestilling var et uttrykk

profil, om ikke kvinnene i Afghanistan skal miste enda en viktig fortaler.

Grå håpløshet

Ved første øyeblikk hviler det en grå håpløshet over Afghanistan. Kvinner skjuler seg fremdeles under burkaen og vold er en privatsak som sjelden når rettsapparatet eller behandles skikkelig i politiet. Hvert 27. minutt dør en afghansk kvinne av graviditetsrelaterte komplikasjoner. Ifølge statistikker fra Verdens helseorganisasjon (WHO) er mrdredødeligheten den nest høyeste i hele verden, etter Sierra Leone. Disse kvinnenevinneres seksuelle og reproduktive rettigheter er et sensitivt tema. For eksempel oppfattes utenlandsk støttede familieplanleggingsprogrammer av flere som et forsøk på å fjerne styre Afghanistanens befolkning. Situasjonen forverres av at ingen investerer i kvinner, verken økonomisk eller utdanningsmessig. Diskrimineringen er så grov at Afghanistan er ett av de eneste land i verden hvor kvinners forventede levealder er lavere enn menns. Ibrahim Shinwari som jobber for FNs befolkningsfond UNFPA i Afghanistan er også rystet over hvordan kjønn avgjør liv og død.

– Kvinner er så avhengige av menn, og familiene gir sine sønner mer oppmerksomhet enn sine døtre. Inntil jenter får utdanning, mat i magen og kvinner kan delta i det sosiale og økonomiske livet vil den høye mrdredødeligheten være et problem i mange, mange år fremover.

Tigger ikke om hjelp

Men bak burkaen og midt i denne grå håpløsheten hvor man i det offentlige rommet sjelden ser kvinners ansikter, skjer det ting. Theresa de Langis som jobber

for FNs kvinneorganisasjon UNIFEM i Afghanistan er oppgitt over at internasjonale media ofte fremstiller afghanske kvinner som tiggende og bedende etter utenlandsk hjelp. Selv om fattigdommen og den kjønnsbaserte volden rammer kvinner ekstra sterkt, mener de Langis at dette ensidige fokuset gjør at de stenges ute fra en aktiv rolle som fredsmeglere og handlekraftige individer som kan lede an i gjenoppbyggingen.

– Afghanske kvinners harde arbeid for rettigheter og fred under Sovjetokkupasjonen og Taliban blir ikke synlig når utenlandske aktører erklærer seg selv som deres frigjørere. Vi må ta de muligheter som er for å endre det bildet som er skapt, sier de Langis.

Tillater voldtekt

Et lite stykke historie ble skapt da hundrevis av afghanske kvinner i april marsjerte ut i Kabuls gater og demonstrerte mot den kontroversielle familieleven som president Hamid Karzai undertegnet tidligere denne våren. De ble møtt av rasende steinkastende motdemonstranter, flere av dem kvinner. I parlamentet har kvinnelige politikere lenge jobbet i mot loven og opplever stadig trakassering og latterliggjøring av sine mannlige kolleger når de tar opp tema knyttet til kvinners menneskerettigheter.

Ifølge FN legaliserer familieleven voldtekt i ekteskapet og forbyr kvinner å forlate sine hjem uten sin ektemanns tillatelse. Loven, som omfatter den sjiamuslimske delen av befolkningen, har vært gjenstand for mye kritikk også internasjonalt. Nå frykter afghanske menneskerettsaktivister at også andre kvinner kan bli rammet av loven på grunn av signaleffektene den sender ut. Det er nemlig ikke bare lovens bokstav som skaper kjønnsbasert diskriminering og legitimerer vold mot kvinner i dagens Afghanistan. Holdninger tar tid å endre i et mannsdominert samfunn der kvinner under Taliban ikke engang fikk le og danse

KVINNER I AFGHANISTAN

- 14 prosent av afghanske kvinner har grunnleggende lese- og skriveferdigheter. Tallet for menn er 50 prosent.
- Mrdredødeligheten er verdens nest største. 1600 ut av 100.000 afghanske kvinner dør i forbindelse med svangerskap og fødsel.
- Kvinner i Afghanistan bærer fremdeles burka, åtte år etter Talibans fall. Det gjelder spesielt i Sør-Afghanistan der Taliban vokste frem.
- Kvinners rolle i politikken har fått større plass. Kvinneministeriet (MOWA) ble opprettet av interimregjeringen i 2001 og ledes i dag av Dr. Husn Banu Ghazanfar. I 2008 ble Azra Jafari utpekt som den første kvinnelige ordføreren og Dr. Massouda Jalal stilte som presidentkandidat i presidentvalget i 2004. I valget i 2009 stiller Shahla Atta som presidentkandidat.
- Afghanistankomiteen i Norge driver med støtte fra FOKUS en jordmorutdanning i Nangarhar-provinsen. Prosjektet inngår som ledd i en satsning på kvinners reproduktive helse.

Kilder: UNICEF, UNIFEM, WHO

NORGE I AFGHANISTAN

- Norge brukte i 2008 like mye penger på bistand som på sitt militære engasjement: 750 millioner kroner. 800 millioner kroner blir brukt i Faryab-provinsen, der Norge leder stabiliseringsstyrken (PRT).
- Norsk bistands hovedsatsinger: landsbyutvikling, utdanning og godt styresett.
- Den norske militære innsatsen har kommet under flere former for kritikk, fra manglende helsepersonell for soldatene til de norske snikskytternes bruk av ammunisjon med eksploderende prosjektiler, som det har blitt hevdet er forbudt brukt i krig.
- Rapporten Nato in Afghanistan: Resolution 1325 as a Tool for Enhanced Effectiveness dokumenterer at norske styrker har svak implementering av FNs sikkerhetsråds resolusjon om kvinners rolle i konfliktløsning og fredsbygging.

Kilde: NORAD

Kvinnene som demonstrerte mot forslag til ny familielov i april 2009, ble møtt av rasende og steinkastende motdemonstranter.

Foto: Diana Saqeb

«Om man spør kvinner og menn hva utvikling betyr for dem, vil de prioritere ulikt. Skal det bygges vei, vil menn ønske en vei til moskeen mens kvinner vil ønske en vei til den lokale helseklinikken» Sabrina Saqeb, parlamentariker

« eller ferdes fritt i det offentlige rommet.

“Intet kan stoppe oss!”

Skal man tro de Langis, er det ikke bare nå, åtte år etter fjerningen av Taliban, at håpet og handlekraften yrer side om side. Også under Taliban risikerte kvinner i hele landet sitt eget og sine familiers liv da de drev jenteskoler fra sine private hjem. – Dette skjedde faktisk etter avtale og med støtte fra lokalsamfunnene de var en del

av, fortalte de Langis på en konferanse om FN resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet som islandsk UD arrangerte i juni.

De Langis jobbet også sammen med Sitara Achakzai om en nasjonal kampanje for inkludering av kvinner i fredsprosessen som forente aktivister fra hele landet. Hun minnes Achakzai som en martyr, men sorgen over å ha mistet en venn og politisk kollega får henne langt i fra til

å sitte med hendene i fanget og håpe på hjelp utenfra:

– Ingen kan stoppe oss, verken ved å redusere oss i antall eller gå løs på våre kjære søstre og mødre. Dette er en pågående kamp som vi har ofret så mye for tidligere, og som vi vil fortsette å ofre mye for også i fremtiden, avslutter hun. □

De sorte enkene

- kvinnelige selvmordsbombere i Irak

Antall kvinnelige selvmordsbombere i Irak har økt, men fenomenet blir sjelden gitt oppmerksomhet. Flere aktører utfordres nå til å utforske problemet og bidra til å finne løsninger.

■ ■ ■ TEKST OG FOTO: BUSHRA JOSEF, BAGHDAD IRAK

Kun i DIALA-provinsen er antallet selvmordsangrep utført av kvinner allerede oppe i 12 tilfeller, mens andre kilder forteller om 18 tilfeller av kvinnelige selvmordsbombere. Tallet forventes å øke. Ut fra dette kan vi konkludere med at fenomenet som baseres seg på en utnyttelse av fortvilede kvinner og som hittil har vært ukjent i Irak, har spredt seg og utgjør en stor fare.

Forskeren Jabir Habib Jabir mener at disse kvinnene ofte kommer fra landsbyer hvor kvinner utsettes for inhuman behandling, undertrykkelse, og blir sett på som mindreverdige. Jabir legger til at tsjetsjenerne var de første som brukte kvinner i selvmordsangrep.

I Tsjetsjenia ble dette fenomenet kalt for "de sorte enkene". Navnet er knyttet til kvinnenes situasjon der de fleste var enker av menn som ble drept under kampen mot det tidligere Sovjetunionen. Disse kvinnene levde et vanskelig liv og ble utnyttet. De ble overtalt om at selvmordsangrepet mot Sovjetunionen skulle gi dem muligheten til å følge mennene deres til himmelen.

I Iraks tilfelle har de fleste selvmordsbomberne ikke en religiøs bakgrunn, og mest sannsynlig er dette ikke deres eget valg, men de har blitt overtalt, truet, lurt eller rett og slett hjernevasket.

Bildet er uklart

Gåten om kvinnelige selvmordsbombere i Irak står uten fullstendige svar. Det foreligger ingen komplette opplysninger som kan forklare motivet bak hvorfor en kvinne tar livet av seg, ved å sprengte seg selv i småbiter.

Den 11. Juni 2007 pågrep politiet i Irak fire kvinner som hadde på seg eksplosjonsbelte. To av dem hadde planlagt å sprengte seg i lufta i en rettsbygning i Alexandria sør for Baghdad. De andre to ville angripe en militær kontrollpost sør for Bagdad, som tilhørte den irakiske hæren. Alle fire nølte med å fullføre oppdraget. Dette medførte at politiet fikk mistanke til dem og pågrep dem. Under avhør innrømmet de å være medlemmer av den såkalte Irakiske Islamske Hær.

Et nettverk av "Al Qaida i Mesopotamia" ble pågrepet av en amerikansk styrke den

BEGREPET DE SORTE ENKENE ble første gang brukt i Tsjetsjenia og var knyttet til kvinnelig selvmordsbombers situasjon, der de fleste var enker av menn som ble drept under kampen mot det tidligere Sovjetunionen.

3. August 2007. De innrømmet at de hadde drevet rekruttering av kvinner, for å gjøre dem til selvmordsbombere som skulle angripe amerikanske baser, den irakiske hæren og sivile.

Den såkalte "Islamske stat i Irak" hadde også rekruttert kvinnelige selvmordsbombere, og lagt ut en uttalelse om dette på internett:

"Det har blitt rekruttert en Gudstroende kvinnelig gruppe som består av enker, mødre og døtre av martyrer i Iraks islamske stat."

Denne gruppen ble kalt for martyrgruppen al-Khansaa. I uttalelsen ble alle kvinner oppfordret til å bli med i gruppen for å bekjempe okkupasjonen.

Undertrykkelse og frykt for fremtiden

I følge Iraks byrå for politistatistikk er kvinnelige selvmordsaksjoner mest konsentrert i Diala- provinsen enn i noen andre provinser. Dette på grunnlag av at det er registrert 12 tilfeller av 20 selvmordsangrep utført av kvinner i denne provinsen så langt i år.

– Økningen i antall selvmordsaksjoner utført av irakske kvinner, kan begrunnes med undertrykkelsen som kvinner blir utsatt for, i tillegg til dårlig økonomi på grunn av stor arbeidsledighet. I tillegg kan det begrunnes med hevnmotiv etter drap på mannen, sønnen, eller faren, sier Zohor al-Asadi, leder av organisasjonen Anwar al-Ataa i Mandili kommune. Hun legger til:

– I tillegg så har ikke staten sørget for at hjemløse og enker blir inkludert i sosiale hjelpeordninger, med tanke på at årsaken kan være en økonomisk, sosial, og psykologisk katastrofe, særlig hvis enkene har barn. En del av de kvinnelige selvmordsbomberne er unge, og en av dem var meget vakker, etter det man kunne se på restene av kroppen hennes.

Kvinneorganisasjonene i Diala som trer støttende til og utfører undersøkelser og bygger kvinnenettverk, sier:

– Vi arbeider for tiden med å utarbeide detaljerte undersøkelser om kvinnelige

selvmordsbombere og hva som motiverer dem til å utføre disse handlingene, sett i forhold til kvinnenettverk og spesielt i forhold til levekår for kvinner på landsbygda som ikke har noe sikkerhetsnett eller utdanning. Vi fokuserer på enker og deres behov. Dette arbeidet er helt nødvendig for å kunne få utført tiltak i regi av staten.

Senter for menneskerettigheter og frihet, med base i Bagdad har utarbeidet en rapport som konkluderer med at målene de kvinnelige selvmordsbombere har sett seg ut, har vært den amerikanske hæren, den irakiske hæren og "Sahwa"-styrkene som er støttet av den amerikanske hæren. Rapporten nevner at det finnes omkring en million enker og hundretusener fraskilte kvinner som står uten forsørger eller økonomisk sikkerhet. Velferdssystemet er komplisert og er ikke rustet til å kunne hjelpe alle disse kvinnene. Dette er en av årsakene til at kvinner blir motiverte til å gjøre slutt på livet sitt ved denne typen selvmord.

«Kvinnene er ikke alltid klar over at de blir brukt som selvmordsbombere» Hana Adour

En annen grunn er at kvinner ofte slipper gjennom kontrollpunktene uten å bli kontrollerte, på grunn av mangel på kvinnelige sikkerhetsvakter. Sammen med økonomiske problemer, vanskelig livssituasjon, arbeidsledighet som virker ødeleggende på familiene fordi kvinnene nå sitter igjen med forsørgerbyrden for barna, er dette grunnene som får disse kvinnene til å utføre slike angrep, som hittil har vært et ukjent fenomen i det irakiske samfunnet.

Rapporten tar også opp at det bør opprettes kvinneorganisasjoner som kan støtte kvinner i vanskelige situasjoner, ved å tilby dem trygghet når det ikke finnes noen annen trygghet for dem. Kvinner må involveres på alle plan av samfunnet, og antallet kvinnelige politiansatte må økes for å kunne sikre bedre trygghet og stabilitet.

Tema bør få større oppmerksomhet

I følge Dr. Fawziya Attia, professor i samfunnsvitenskap ved Universitetet i Bagdad, tar de væpnede gruppene utgangspunkt i å rekruttere personer som har mistet et familiemedlem, personer som har økonomiske problemer, og enkelte ganger også personer med psykiske problemer og depresjoner. Det er enklere å nå fram til slike mennesker og få dem til å utføre angrepene. Ofte brukes imidlertid religiøse motiver mer enn noen andre faktorer, fordi dette har stor påvirkningskraft. Gruppene viser dem et helt annet verdensbilde, overdriver og hevder at det finnes ikke noen annen måte å få endret situasjonen enn å bekjempe motstanden på denne måten. Gruppene har ikke bare bevæpnet kvinner, men har også begynt å involvere barn i å utføre selvmordsaksjoner under navnet "paradisets barn".

– Her på universitetet har vi begynt å diskutere saken, vi og ønsker å starte et forskningsprosjekt sier Dr. Fawziya Attia. – Dette fenomenet må studeres nærmere og forskes på og det er mulig å studere

fenomenet fra et akademisk, upolitisk og logisk perspektiv for å finne en løsning.

Hana Adour, presidenten i den irakiske Amal-organisasjonen forklarer:

– Kvinnene er ikke alltid klar over at de blir brukt som selvmordsbombere. Som eksempel trekker hun fram de siste to selvmordsangrepene på al-Ghazal-markedet og nye Bagdad på begynnelsen av året, hvor de involverte kvinnene var mentalt syke. De fleste utfører imidlertid angrepene etter egen vilje, og er fullstendig klar over hva de gjør. Dette skjer på grunn av feiltolkning av religionen. De tror at det de gjør er jihad for Gud, eller blodhevn for ektemannen eller et annet familiemedlem som har blitt drept. Dette fenomenet innebærer stor fare, og kan komme til å øke. Derfor bør den irakiske regjeringen, internasjonale frivillige organisasjoner og universiteter vie dette emnet mye større oppmerksomhet. □

En irakisk kvinne trosser motgang

For å skaffe familien en inntekt tok Alia Maksad Salman jobben som lastebilsjåfør. Til tross for motgang og trakassering befinner hun seg tjuå år senere fortsatt på landeveien.

■ ■ ■ TEKST: HASINA ABBASS BENJAN, BAGHDAD, IRAK

Alia Maksad Salman er en babelsk kvinne fra al-Qasim kommune sør for Baghdad. Jeg har lenge hørt mange ulike historier om henne, og har siden første gang en av dem kom meg for øre følt et sterkt ønske om å treffe henne. En dag reiste jeg med to kollegaer, Abu Sabah og Mehdi Hassan Hadi. Vi kjørte fra Hilla mot al-Qasim, som ligger ca. 30 km fra Babel sentrum for å treffe Alia. Vi bestemte oss for å treffe henne i kommunehuset der hun jobber, men hun var ute på et oppdrag. Heldigvis var Abu Sabah kjent i området og kunne vise oss veien til Alias hus.

I nærheten av en fin bekk, som er en utgreining fra elva Eufrat ligger Alias hus.

– Hun er ikke hjemme akkurat nå, men hun er på vei tilbake, sa hennes datter. Det gikk en stund før en lastebil til slutt parkerte overfor huset. En 50 år gammel, vakker, optimistisk og sterk kvinne kom ut av lastebilen og hilste på oss. Dette var Alia. Etter at vi hadde presentert oss for henne, begynte jeg å spørre henne om hva hun jobbet med, og hva slags utdanning hun hadde. Samtidig fant min kollega Mehdi fram fotoapparatet sitt og tok noen bilder. Med stor tillit svarte Alia at hun kun har grunnskoleutdanning.

– Men jeg kan skrive utmerket, med fin skrift, kanskje finere enn din skrift, sa hun, mens hun pekte på notatene mine.

– I tillegg kan jeg noen engelske ord, og nå jobber jeg som lastebilsjåfør, tilføyde hun.

Hvordan fikk du denne jobben?

– Min mann avtjente sin militær-

tjeneste i juli 1984 og fikk en alvorlig skade under Irak-Iran krigen. Dette førte til at han ble arbeidsufør, og jeg måtte lete etter arbeid. Jeg gikk til det kommunale arbeidskontoret i al-Qasim for å finne en jobb. Kommunalsjefen fortalte

«Dette var tungt arbeid, men det var mye bedre enn å være en arbeidsledig dame.»

meg da at de kun hadde en ledig stilling: Lastebilsjåfør. Etter at jeg hadde tenkt litt over det, bestemte jeg meg for å ta et kurs for lastebilsjåfører og skaffe meg et førerkort. Kommunalsjefen var nokså skeptisk innstilt til om en kvinne kunne klare denne jobben. Jeg sa “Prøv meg”. Jeg tok over en lastebil, og i begynnelsen var jeg litt redd, men jeg bestemte meg for å skyve frykten til side. Etter hvert har jeg blitt veldig flink til å kjøre denne typen lastebil, og det ble helt normalt for meg å laste sand og grus både på og av, ja til og med fra fjerntliggende områder.

Var det noen som hjalp deg eller kjørte sammen med deg i lastebilen?

– Jeg sa nei til det siden jeg var en ung dame og vi bodde i en liten, konservativ kommune. Det kunne ha gitt meg et dårlig rykte.

Har du blitt utsatt for noe seksuell trakassering fra menn, spesielt med tanke på at du var en meget vakker ung dame da?

– Ja, det kan du si, men jeg håndterte det med klokhet, tålmodighet, og varsomhet.

Hvordan reagerte folk i kommunen da du begynte i denne jobben?

– I begynnelsen var det overraskende for alle. Det var uvanlig at en ung dame kjørte en stor lastebil, men etter hvert ble de vant med det. Jeg utvidet erfaringene

mine slik at jeg også kunne kjøre trailer og andre store maskiner. Dette var tungt arbeid, men det var mye bedre enn å være en arbeidsledig dame avhengig av hjelp fra andre for å kunne forsørge familien. Takk og pris for at jeg har forsørget barna mine helt til de har giftet seg.

Bor datteren din sammen med deg?

– Ja, hun heter Azhar, og ble født i 1986. Hun er mor til en liten jente. Mannen hennes ble drept av terrorister i Baghdad da han jobbet i den irakiske hæren, og dessuten ble fetteren hans kidnappet.

Til slutt ba Alia oss på middag sammen med henne og hennes familie. Vi takket nei.

Hvis jeg skal beskrive denne irakiske damen med noen ord, vil jeg si at hun er gjestfri, dristig, stolt av arbeidet hun har. Et arbeid som selv kan være vanskelig for menn.

Alia (Om Rasul som hun kalles i al-Qasim) er et fantastisk eksempel på en irakisk kvinne som virkelig står på, og arbeider hardt for et selvstendig og uavhengig liv. □

– Hvem skal redde denne familien?

En familie i krise setter alle på prøve.

Dr. Nawal Al-Samarai, tidligere minister for kvinner og likestilling

■ ■ ■ TEKST: BUSHRA JOSEPH, BAGHDAD IRAK

En bestialsk forestilling skrevet av væpnede gjenger for uskyldige sivile. Første scene starter med at foreldrene brennes i hjel. Slik ødelegges de essensielle grunnsteinene i familien. De er kunstnere innen forbrytelser og grusomheter. Mord er ikke nok for dem, de må alltid finne den verste måten. De morer seg over brennende menneskekjøtt og venter på at offeret skal dø langsomt, så de kan se det oppleve sin egen død. For at situasjonen skal bli fullkommen tvinger de familien til å oppleve drapet, slik at barna aldri får glemme synet av foreldrene som brenner i hjel. Med vitende og vilje om at denne fryktelige scenen utgjør en utslettelig sammensetning, og minnet fester seg i barnesinnet for livet.

Første scene slutter med drapet på foreldrene, og fjerner alle følelser av omsorg, medfølelse og trygghet. Men de små har ennå litt håp for framtiden, fordi storebroren framdeles er i live, og alle stoler på at han kommer til å ta seg av dem. Men da starter neste scene i forestillingen: Storebroren blir drept, og det siste lille håpet barna har igjen, slukner.

Barneskrikene blir stadig høyere, det er mer enn et menneske kan tåle, men ikke alle skriker. Ett av barna er funksjonshemmet på grunn av et slag han fikk i hodet da amerikanerne bombet i 2003, og er ikke sterk nok til å skrike. Han er fullstendig hjelpeløs. Den andre gutten skriker, uten å kunne føle at det gjennomtrengende skriket er for tungt for hans lille hjerte, som er skadet av et hull på innsiden. Verken synet av det funksjonshemmede eller det syke barnet avskrekket morderne fra å drepe foreldrene og storebroren. Slik slutter forestillingen. Foreldrene og storebroren er drept, og en flokk foreldreløse barn står tilbake. En hel familie forsvinner plutselig i en mørk natt, hvor sjelene flyr til himmelen og klager over menneskene som ikke eier en eneste dråpe barmhjertighet. Forestillingen etterlater fem barn og ei ung

jente som ennå ikke har fylt 20, men som nå har fått ansvar for å forsørge resten av familien.

Få dager etter hendelsen blir jenta i arrestert av amerikanske styrker. De stormer huset og anklager henne for terrorisme. Nå er det ingen andre igjen i huset enn de små barna, som har vondt for å forstå hva som har skjedd med dem. De vet bare at foreldrene, storebroren og storesøsteren ikke er rundt dem lenger. Det de ikke vet, er at det har blitt forbudt for slektninger og naboer å nærme seg huset.

Ved solnedgang, når mørket kommer sigende, begynner barna å gråte. Den hjerteskjærende skrikingen blir høyere og høyere. Naboene klarer ikke å høre på det uten å gjøre noe, og bestemmer seg for å ta seg av barna og dele dem mellom seg, slik at hvert hus tar seg av ett barn. Denne oppdelingen ble nok et slag for barna.

Etter seks måneder blir storesøsteren løslatt. Før hun rekker å komme inn i huset, samler naboene seg rundt henne. Ikke for å

ut av huset sitt klokken 12 om natten. De kan ikke gå tilbake til sitt eget hus, fordi de ikke eier det, og fordi det har blitt et mål for den væpnede gjengen. Dermed rømmer de til en annen plass, et halvferdig hus.

Huset er nesten ødelagt og inneholder så godt som ingen møbler. Alt som finnes er en metall seng dekket av et lite tøyestykke, et ødelagt kjøleskap de hadde fått av naboene, en liten strømgenerator med litt drivstoff gitt av en moské i nærheten, og en ødelagt komfyr som ikke hadde vært i bruk på lenge.

Tidligere minister for kvinner og likestilling, Dr. Nawal Al-Samarai, ble gjort kjent med situasjonen denne familien hadde havnet i. Ministeren besøkte familier i nød og gamlehjem for å gi gaver og støtte i forbindelse med Ramadan i fjor.

– Situasjonen til denne familien er et resultat av dårlig politikk, gjentatte forsømmelser og dårlig forhåndsplanlegging. Dette er et tema som krever oppmerk-

«Situasjonen til denne familien er et resultat av dårlig politikk, gjentatte forsømmelser og dårlig forhåndsplanlegging.» Dr. Nawal Al-Samarai

gratulere, men for å levere tilbake barna. Det hadde blitt for vanskelig å ta seg av dem. Naboene var redde for å komme i nærheten av huset, av frykt for å bli tiltalt for terrorisme og bli drept av militsene. Alle dørene lukkes i ansiktet på storesøsteren. Hun har blitt psykisk skadet på grunn av tiden hun måtte tilbringe i fengsel. Hun ble så syk at hun ble redd for sin egen skygge, og så for seg fotgjengere på gaten som væpnede mennesker som siktet på henne med pistoler.

Etter hvert får hun samlet seg litt, og tar med seg søsknene sine og søker tilflukt hos onkelen deres. Hun hadde ikke kunnet forestille seg at onkelen skulle kaste dem

somhet. Hvem har skapt slike kriminelle, som dreper på så forferdige måter? Hvorfor hjelper ikke slektningene og naboene? Hvorfor bor familien i ruiner, mens vinteren er på vei? Hvor mange familier lever i samme situasjon i Irak? Disse spørsmålene stilles til regjeringens ledere.

Dr. Nawal al-Samarai trakk seg som minister for kvinner og likestilling vinteren 2009. Hun trakk seg i protest mot irakiske myndigheters manglende prioritering av kvinners situasjon, og få ressurser satt av til å møte de mange utfordringer irakiske kvinner står overfor. □

INDIA

Sterk kvinnelig leder valgt til ordstyrer for det indiske Parlament

NEW DEHLI: Indias parlament valgte onsdag 4. Juni 2009 sin første kvinnelige ordstyrer, en Dalit, kasteløs. Statsminister Manmohan Sing kalte det en historisk hendelse.

Meira Kumar (bilde), 64, ble valgt uimotsagt med muntlig avstemning i underhuset i Indias Parlament, som inkluderer 59 kvinnelige representanter.

– For første gang har en kvinnelig representant blitt valgt til ordstyrer i parlamentet, og ikke nok med det, det er også en kasteløs dame, sa Statsminister Sing etter Kumars inntredelse.

– Ved å velge deg har vi, medlemmer av parlamentet, æret kvinnene i dette landet og den innsatsen de har gjort, sa han.

Kumar er tidligere diplomat som gikk inn i politikken in 1985. Da hun ble valgt som ordstyrer hadde hun vært parlamentsmedlem i fem terminer. Under vårens valg ble hun valgt inn i parlamentet for delstaten Bihar. Kumar har selv beskrevet sin nominasjon som et historisk øyeblikk for India og et overveldende øyeblikk for henne selv.

Hennes kandidatur ble fremmet av kongresspartiet med påfølgende brakseier, som garanterte at partiets nominerte ville bli valgt. Kumar var den eneste kandidat og opposisjonen godtok valget. Forslaget til å velge Kumar ble sendt videre til Kongress partiets sjef, Sonia Gandhi og støttet av opposisjonsleder L.K. Advani fra partiet: Hindu nationalist Bharatiya Janata Party.

Media var også positive til kandidaturet, og la vekt på at Kumar hadde årelang erfaring både som parlamentsmedlem og politiker til stillingen som ordstyrer.

– Hun har de ønskede kvaliteter som vennlighet, tålmodighet og sans for rent spill, kommenterer avisen the Hindu.

Rollen som ordstyrer i Indias noe ustabile parlament kan være utfordrende. I stedet for å diskutere et lovforslag de er imot, stormer heller parlamentsmedlemmer møtet og forstyrrer prosessen til ordstyrer ser seg nødt til og avbrytebehandlingsprosessen.

Tidligere denne uken oppfordret statsminister Singh alle parlamentsmedlemmer til en ny start og la parlamentet få jobbe uten store og unødvendige forstyrrelser.

Politisk ekspert Neerja Choudhury sier at Kumars kandidatur var en smart avgjørelse i kongressen i form av at det styrker støtten hos 160 millioner Dalits.

De siste årene har flere "Dalitter" skiftet sin støtte til regionale partier som skiller med Dalit program som tar for seg problemer som møter Indias kasteløse. Avskydd av høyere kaster, Dallitter utfører ubetydelig arbeid som rengjøring og er de fattigste når det kommer til inntekt, har dårligst lese-og skriveferdigheter og eiendom.

– Å nominere Kumar som ordstyrer gir også et bilde av kongressen som kvinnevennlig, sier politisk ekspert og forfatter Rasheed Kidwai. Han minner om at Kongressen i tidligere perioder har vært medvirkende til å nominere kvinner og nevner her Pratibha Patil som presidentkandidat.

– Med Sonia Gandhi som leder av kongressen oppfordres velgere til å stemme uavhengig av kjønn, sier Kidwai.

Kilde: www.channelnewsasia.com

Women's Initiatives for Gender Justice News

Women's Initiative for Gender Justice er en internasjonal kvinneorganisasjon, med tilholdssted i Haag, som jobber med menneskerettigheter med fokus på kjønn. Organisasjonen jobber etter internasjonale traktater og da spesielt Roma-traktaten for å formidle kvinners rettigheter og likestillingen mellom kjønnene.

Women's Initiative for Gender Justice gir ut nyhetsbrevet Women's Voices. I nyhetsbrevet finner du informasjon og oppdatering om politiske situasjoner, kampen om rettferdighet, informasjon om fredsprosesser, samt oppdateringer fra konfliktområder; Uganda, Kongo, Darfur og Den sentralafrikanske republikk. Områder som alle er under etterforskning av den internasjonale domstolen i Haag.

Women's Initiatives for Gender Justice News produserer også Legal Eye on the ICC, med oppsummering og analyser av juridiske dokumenter. I tillegg presenteres her kunngjøringer om ønskede arrestasjoner og vitneutsagn fra ofre, spesielt da disse temaene har relasjon til kjønnsrelatert kriminalitet. Du kan lese mer om Women's Voices og Legal Eye on the ICC her: www.iccwomen.org.

MER OM WOMEN'S INITIATIVE FOR GENDER JUSTICE KAN DU LESE HER:
http://www.iccwomen.org:80/WomVoices_May09.html

لجنة التحكيم جوائز الريادة

كافي

الله أكبر

وعود... نريد إنجاز

مركز الدراسات والبحوث

١ ٦٦٩

الشيخ صالح الفوزان

الشيخ العام لشيخه في عام

لجنة تحكيم الجوائز الريادية

استفسرنا

نمار الأبنوز المستقل

العصبة في عمان عمان

أبو محمد محمد

رقم الحصة ٢٨٤

تونس

تغير وتبني

القائمة الوطنية ١٩٠

التسلسل

المحامية

زينب صادق جعفر

اليوم... الصوت صوتك..

بصوتك ستحاسبون

قائمة مثال

ليصرة تنفذ

لجنوب المحالة

الاسم	الرقم	الاسم	الرقم
السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠	السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠
السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠	السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠
السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠	السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠
السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠	السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠
السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠	السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠
السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠	السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠
السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠	السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠
السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠	السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠
السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠	السيد محمد عبد الله الحمداني	١٠٠٠٠٠

العراق

تخصص
العدالة والوحدة

انفعال عند الوجه الامني
مردود صوتك سمعته بغير

٣٦٩

KVINNER I POLITIKKEN - INGEN SELVFØLGE

Under lokalvalget i Irak tidligere i år hadde menneskerettsadvokaten Zainab den største valgplakaten i byen Basra, for å fremme sitt kandidatur. Hun måtte etter hvert trekke seg fra valgkampen på grunn av trusler fra ulike personer som ikke vil at kvinner skal delta i det politiske liv. Foto: Zainab

« SIDEBLIKK

EU PACE etterlyser forbud og kriminalisering av kjønnsbaserte brudd på menneskerettigheter

PACE (Council of Europe Parliamentary Assembly) oppfordrer sine medlemsland til å bearbeide nasjonale lover for å forby og straffe tvangsekteskap, omskjæring av kvinner og annen kjønnsdiskriminering innen menneskerettigheter, samt rettsforfølge kidnapping, ulovlig fangenskap og tvungen retur av kvinner og barn til deres opprinnelsesland. I følge parlamentarikere, kan verken kulturelle eller religiøse tradisjoner rettferdiggjøre slike handlinger.

– Det er medlemslandenes ansvar å ta grep mot disse umenneskelige handlinger både nasjonalt og internasjonalt, sier Antigoni Papadopoulou (Kypros, ALDE) rapportør for komiteen om likeverd mellom kvinner og menn. Britisk lovgivning om tvangsekteskap er et godt eksempel, da den sørger for å forhindre at jenter blir sendt ut av landet mot deres vilje for å bli gift, eller til å overbevise familien om å avsløre familie-medlemmer som kan være i fare.

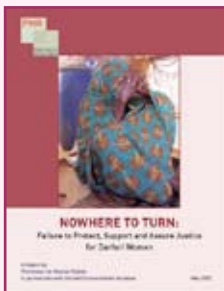
Forsamlingen ba medlemslandene utvikle en samlet prosedyre på et internasjonalt nivå med der styresmaktene i de forskjellige land oppfordrer til å megle med familier dette angår og til å styrke kvinners rettigheter. Parlamentarikere ønsker også å bevisstgjøre nasjonale myndigheter om trusselen kvinner og jenter står ovenfor når de med makt blir sendt til sine opprinnelsesland.

PACE har tatt opp igjen anmodningen for Europarådet til å formulere et skriv for å nedkjempe de mest alvorlige tilfeller av vold mot kvinner deriblant tvangsekteskap.

LES HELE SAKEN HER:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1438953&Site=DC>

Nowhere to turn – Seksuell vold mot kvinner i Darfur

I november 2008 sendte PHR (Physicians for Human Rights) et team bestående av fire eksperter til Farchana-leiren øst i Tsjad for å danne seg et bilde av livet i flyktningleiren.

88 kvinner satt sammen med teamet fra PHR samt en menneskerettighetsforsker og fortalte om sine liv i Darfur, de grusomme angrepene som førte til at de måtte forlate sine hjem, den opprivende flukten til Tsjad og den daglige kampen om tilværelsen i leieren.

Teamet fikk erfare at mange av disse kvinnene har vært utsatt for seksuell vold i Darfur og mange har opplevd det samme

siden de kom til leiren. Risikoen for seksuelle overgrep er konstant og daglig. Skam og frykt for nye overgrep og avvísning av familie har ført til at de aller fleste av disse kvinnene har båret på skammen og frykten i stillhet.

Farchana Manifestet

Farchana flyktningleir i Tsjad 5. Juni 2008. Syv kvinner ble samlet for offentlig ydmykelse og tortur. Deres antatte «forbrytelse»? Jobbing utenfor leiren med formål om å tjene penger til familien. Uthengt som prostituerte ble disse kvinnene fratatt eiendeler, penger og rasjoneringskort. Det finnes ingen bevis, men det er trolig at flere av disse kvinnene ble gravide som et resultat av voldtektene de ble utsatt for.

Etter denne hendelsen gikk flere kvinner fra Darfur sammen om et felles opprop - Farchana manifestet.

Manifestet forteller om utfordringene og frykten kvinnelige flyktninger fra Darfur står ovenfor i flyktningleiren, sagt med deres egne ord: "berøvelsen av vår frihet og frarøvelse av vår yringsfrihet."

LES MER:

<http://physiciansforhumanrights.org/sudan/news/nowhere-to-turn.pdf>

Presidentvalg i Afghanistan - sikkerheten dårlig for kvinnelige kandidater

Shahla Atta og Frozan Fana, begge kandidater til presidentvalget, ber afghanske myndigheter om å bidra med tilfredsstillende sikkerhetstiltak som kan støtte kvinnes valgkampanje, også utenfor Kabul.

– Jeg kan ikke besøke de ulike distriktene så lenge min sikkerhet er truet, uttrykte Shahla Atta om sine bekymringer rundt situasjonen som begrenser henne muligheter til å føre en valgkampanje.

Taliban har intensifisert sine angrep, i forkant av Afghanistans presidentvalg og lokalvalg.

Den forverrede sikkerhetssituasjonen truer ikke bare de kvinnelige kandidatene, men reisen til de 10 sørlige militærkontrollerte distriktene er også veldig vanskelig for de 39 mennene som også stiller opp til presidentvalget.

– Jeg ønsker alle tiltak velkommen som bidrar til å styrke sikkerheten slik at det vil være mulig for oss å drive en nasjonal kampanje. Jeg oppfordrer alle internasjonale aktører til å hjelpe til med å bedre sikkerheten for alle kandidater, sa Forzan Fana.

Begge de to kvinnelige presidentkandidatene tror håpefullt på sin egen seier under valget 20. august, der de argumenterer for at kvinner vil stemme på dem til tross for at få afghanske kvinner innehar et valgkort.

LES MER: <http://quqnoos.com/>

Vil ikke lenger være annenrangs borgere

Libanon blir ofte kalt araberverdenens mest liberale land.

Det er likevel en sannhet med modifikasjoner når det gjelder kvinners rettigheter.

■ ■ ■ TEKST/FOTO: BENGT SIGVARDSSON, FRILANSJOURNALIST

Valgplakat for parlamentarikerer Nayla Tueni under valget i juni 2009. Nayla har lovet å kjempe for en endring av nasjonalitetsloven.

For ti år siden traff Dima Dabbous fra Libanon en østerriksk mann. Kjærlighet oppstod, og et par måneder senere giftet de seg borgerlig i Østerrike. De bestemte seg for å slå seg ned i Libanon der Dima arbeidet.

– Myndighetene ville ikke gi min mann oppholdstillatelse. At han var gift med meg, en libanesisk kvinne, var ikke grunn god nok, sier Dima når vi treffes på hennes arbeidsplass ved det libanesisk-amerikanske universitetet i Beirut.

Dima er en av rundt 80 000 personer i Libanon som får livet sitt komplisert av landets nasjonalitetslov. Libanon ratifiserte konvensjonen om avskaffelse av all slags diskriminering av kvinner (CEDAW) i 1996, men gjorde flere reservasjoner. Blant annet i nasjonalitetsloven som forbyr en kvinne å føre nasjonaliteten sin videre til en utenlandsk ektefelle. En utenlandsk kvinne får automatisk statsborgerskap når hun gifter seg med en libanesisk mann. >>

Det finnes 160 kvinnoorganisasjoner i Libanon som er medlem av paraplyorganisasjonen det Libanesiske Kvinnerådet. På bildet demonstrerer kvinnoorganisasjoner mot vold i Beirut 2006.

>> – En utlending som gifter seg med en libanesisk kvinne må ha jobb og arbeidstillatelse for å bo her. Mannen min lånte 70 000 dollar som han satte inn på en konto og sa deretter at han var forretningsmann. Da fikk han oppholdstillatelse i ett år, forteller Dima.

I åtte år har mannen hennes hatt arbeid i Libanon, men må årlig fornye tillatelsene sine.

– Vi lever alltid med frykten for at tillatelsene ikke blir fornyet. Hva skjer hvis han mister jobben? spør Dima seg.

Et barn får alltid sin fars nasjonalitet. Dermed fins det 10 000-talls barn, med libanesiske mødre og utenlandske fedre, som ikke har rett til statlig skolegang, helsestell eller andre statsborgerlige rettigheter. Dima og hennes mann adopterte en datter i Libanon for noen år siden.

– Hun hadde allerede libanesisk statsborgerskap og var som jeg sunnimuslim når vi adopterte henne, men om vi får biologiske barn blir det problemer. Jeg må søke om oppholdstillatelse til dem hvert år til de blir myndige. Deretter må de søke selv, forteller Dima.

Generell diskriminering av kvinner

Libanon har til og med gjort reservasjoner i CEDAW når det gjelder ekteskaps- og familielovgivning. Landet har en konfesjonell statsform der makten deles mellom representanter for Libanons 19 muslimske og kristne samfunn. Lover som dreier seg om familie og ekteskap faller under religiøse domstoler, noe som innebærer at en gift kvinnes status varierer med hennes religion. Alle samfunnenes lover har likevel én ting felles – de diskriminerer kvinner.

– En kvinne får alltid sin manns religion om hun gifter seg i Libanon. Jeg er fortsatt sunnimuslim fordi vi giftet oss borgerlig i utlandet. Hadde vi giftet oss i Libanon hadde jeg blitt kristen og ikke kunnet arve foreldrene mine. Kristne får ikke arve muslimer, forteller Dima.

Plakat fra LCWs kampanje for kvinnlig kvotering i parlamentet med teksten "Forbudt for kvinner" med henblikk på den kvinnelige underrepresentasjonen i parlamentet.

Den 28-årige mediearbeideren Rihab al-Jawhari tilhører det drusiske samfunnet, en retning innen shiaislam.

– Akkurat som i andre samfunn får drusiske menn foreldreretten til barna ved skilsmisse, og huset tilfaller alltid mannen. Også jeg, som er ugift, påvirkes av de religiøse lovene. En kvinne får ikke arve like mye som brødrene sine, sier Rihab når vi treffes på en kafé i det sentrale Beirut.

Voldtekt og mishandling ikke forbudt ved lov

Rundt omkring sitter unge par uten gifte-ringer og nipper til vin. På gatene ses alt fra piercede svartmetallyper og jenter i dype utringninger til kvinner i skaut.

– Libanon er på mange måter et tolerant samfunn. Jeg kjenner meg ikke diskriminert i hverdagen, men dersom jeg gifter meg kommer det til å skje borgerlig på Kypros. Da gjelder kypriotiske ekteskapsregler for meg og mannen min også i Libanon, sier Rihab.

Borgerlig ekteskap beskytter likevel ikke Rihab mot familierelatert vold. I Libanon er det ikke ulovlig for en mann å voldta eller mishandle kona si.

– Det føles veldig utrygt. Jeg kjenner flere kvinner som mishandles av mennene sine. De kan ikke gjøre noe med det. Det

fins ingen lover som beskytter dem, sier Rihab.

På en annen kafé sitter en 35-årig kvinne som kaller seg Joy. Hun er katolikk, singel og bor hos foreldrene sine. Joy forteller at det generelt råder et liberalt syn i Libanon på kvinners rett til å kle seg som de vil, til å gå ut og mye annet. Når det gjelder kvinners seksualitet står likevel tradisjonelle verdier sterkt, selv når det gjelder seksuelle overgrep.

– En natt for sju år siden ringte min tidligere kjæreste og vekket meg. Han satt utenfor i bilen sin og truet med å vekke faren min dersom jeg ikke kom ut, forteller Joy.

Hun gikk ut, og det ble begynnelsen på flere timers mishandling og seksuelle overgrep.

– Etterpå følte jeg meg maktesløs. Hadde jeg anmeldt ham, er jeg sikker på at både politiet og omgivelsene mine ville sagt at det var min feil. En kvinne som forsøker å leve et fritt liv og som går ut og morer seg på egen hånd, anses alltid for å ha seg selv å skylde dersom noe skjer, sier Joy.

Etter loven slipper dessuten en voldtektsmann straff dersom han frir til offeret.

– Den loven kjente jeg ikke til, sier Joy.

Kvinner kjenner ikke sine rettigheter

Libanon har 160 kvinneorganisasjoner som er medlemmer av det libanesiske kvinnerådet (LCW). I LCWs hovedkvarter i Beirut treffer jeg Nayla Masri.

– Kvinner er analfabeter om sine rettigheter. I oktober kommer vi til å ha en stor mediekampanje som informerer om nasjonalitetsloven og annen diskriminering, sier Nayla.

Nayla er ansvarlig for prosjektet «kvinners rettigheter og nasjonalitetsloven».

– Nå fokuserer vi på nasjonalitetsloven ettersom den rammer enormt mange.

Juristene våre har sendt over et lov-endringsforslag til innenriksministeren.

– **Kvinner er analfabeter om sine rettigheter. I oktober kommer vi til å ha en stor mediekampanje som informerer om nasjonalitetsloven og annen diskriminering, sier Nayla Masri fra det libanesiske kvinnerådet (LCW).**

Vi legger oss dessuten i selen for å drive lobby for lover mot familierelatert vold, men tradisjonelle verdier stikker kjepper i hjulet.

– Kvinnemishandling anses for å være en familiesak. Går en kvinne til politiet og anmelder sin mann for mishandling eller voldtekt, kommer de til å si at «det er en sak mellom deg og mannen din», sukker Nayla.

Mellom 1975–1990 raste en borgerkrig i Libanon som ble etterfulgt av flere israelske invasjoner. Fra høsten 2006 til våren 2008 var landet lamslått av en politisk krise som fortsatt har ettervirkninger. Trass i dette har det skjedd flere forbedringer for kvinner i lovverk, utdanning og arbeidsliv. Generelt er libanesiske kvinner velutdannede, og de utgjør nærmere 30 prosent av arbeidsstyrken. Nayla mener likevel at den patriarkalske tenkemåten utgjør en bremsekloss.

– Mange kvinner gir lønna til mannen sin. Gifte yrkesaktive kvinner har i virkeligheten to jobber. Det er de som gjør rent, lager mat og passer barna etter jobb, sier hun.

Få politisk aktive kvinner

Nayla tror den doble arbeidsbyrden er en årsak til at så få kvinner er politisk

stemt. Det finnes ingen offentlig statistikk over hvor mange kvinner som stemte ved valget, men kun fire kvinner ble valgt inn i parlamentet som har 128 plasser. Tre av kvinnene kommer fra kjente politikerfamilier. En av dem har lovet endret nasjonalitetslov, en annen å bekjempe kjønnsdiskriminering i skolebøker. Nayla tror likevel ikke at kvinnesaker hadde fått større plass i parlamentet selv om alle de 12 kvinnelige kandidatene var blitt valgt.

– Jeg har intervjuet noen kvinnelige parlamentarikere. De visste ingenting om FNs Kvinnekonvensjon (CEDAW) eller Libanons reservasjoner til den. De ville ikke bli politiker, men gav etter for påtrykk fra slekten. De blir valgt fordi de er i slekt med mannlige parlamentarikere som har dødd, sier Nayla.

LCWs mål er en kvotering som garanterer at 33 prosent av parlamentarikerne er kvinner, noe politikerne ikke går med på.

– De vil ikke ha konkurranse fra kvinner. Vi betraktes alltid som annenrangs borgere. Men vi fortsetter å drive lobby for det, sier Nayla.

Tanken er at kvotering bare skal være en midlertidig løsning for å få flere kvinnelige beslutningstakere.

– Det kommer ikke til å føre til at alle kvinnekandidater får plass i parlamentet, men det blir lettere for oss å drive lobby gjennom kvinnelige parlamentarikere, sier hun.

Med tanke på at bare tolv kvinner stilte opp i det siste valget, er spørsmålet om det fins tilstrekkelig med kvinner til å fylle 33-prosentkvoten?

– Ja, det tror jeg. Problemet er at mange kvinner har dårlig selvtillit. Derfor må vi satse på ulike tiltak og aktiviteter som styrker kvinners selvbilde, avslutter Nayla. □

Les mer på: www.lcw-cfl.org/

« Vi har mange ulike organisasjoner og politikere bak oss. Vi har store forhåpninger, sier Nayla.

Lovene i de religiøse domstolene er i prinsippet umulige å reformere. De betraktes som Guds ord.

– Vi krever ikke at religiøse domstoler skal avskaffes. Vårt mål er at det blir tillatt å gifte seg borgerlig i Libanon. Da kan vi selv velge om religiøse eller sekulariserte lover skal styre vår status i ekteskapet, sier Nayla.

I lovverket fins det flere lover som diskriminerer kvinner. Menn som dreper kvinnelige slektninger får mildere straff dersom de oppgir ære som motiv. Utroskap er

«En kvinne får alltid sin manns religion om hun gifter seg i Libanon.»

ulovlig, men mens en mann straffes med høyst seks måneders fengsel, risikerer en kvinne opptil to års fengsel.

– En mann må tas på fersk gjerning med sin elskerinne. For en kvinne holder det at tre personer vitner om mistenkt utroskap. Jeg har ingen statistikk over hvor ofte disse lovene endres, men det hender. Hittil har ikke politikerne vist noen vilje til reformer, sier Nayla.

aktive. Kvinner har hatt rett til å stemme og stille opp i parlamentsvalg siden 1953. Ved det siste valget, i juni, stilte over 500 kandidater opp. Bare 12 kvinner og likestillingsspørsmål hadde en generell lav prioritet. Opposisjonspartiet FMP prøvde å lokke kvinner til valgurnene med valgplakater som sa «Være vakker og stem!» Regjeringspartiene svarte med valgplakater der det sto «Være likestilt og

Seksuell trakassering foregår ofte i folketrengsler på gaten eller på offentlige transportmidler.

Egyptiske kvinner har fått nok

I Egypt har seksuell trakassering av kvinner økt kraftig de siste årene. Nå har kvinnene begynt å ta til motmæle, og i juni forventes det at det Parlamentet skal vedta landets første lov mot seksuell trakassering.

■ ■ ■ TEKST OG FOTO: BENGT SIGVARDSSON, FRILANSJOURNALIST

>> En dag for rundt tre år siden var 29 år gamle Marwa Mokhtar ute og gikk på et av de folksomme fortauene i sentrum av Kairo. Plutselig kom en hånd snikende bakfra og klådde på henne ovenfor brystkassen. Hun snudde seg rundt og rakk å se en tenåringsgutt som løp bort. Marwa raste skrikende etter ham.

– Jeg hadde fått nok av å ikke kunne gå i fred uten at noen klår på meg eller kommenterer kroppen min, forteller Marwa når vi treffes på en uteservering i Kairo sentrum.

Gjerningsmannen ble stoppet av noen menn på gaten.

– Da jeg fortalte at han hadde klådd på meg og ville anmelde ham til politiet, begynte mennene å overtale meg til å la det være. De sa at gutten hadde lært sin lekse. Han var livredd og ba om unnskyldning. Til slutt sa jeg ”ok, men du må aldri gjøre det igjen”, sier Marwa.

Skjer ofte på offentlige transportmidler

Denne hendelsen er langt fra enestående. Sommeren 2008 ble det offentliggjort en alarmerende rapport fra ECWR (Egyptian Centre for Women's Rights) som viste at 83 prosent av de egyptiske kvinnene og 98 prosent av de utenlandske kvinnene som deltok i undersøkelsen hadde blitt seksuelt trakassert i Egypt. I hovedsak innebærer trakasseringen kommentarer, men fysisk berøring forekommer også.

– Det skjer på gaten, på offentlige transportmidler, overalt. Og det er menn i alle aldre som trakasserer. De siste fire årene er det blitt et vanlig fenomen, sier Marwa.

Undersøkelsen viser at trakasseringen

skjer både mot kvinner som kler seg på tradisjonell, muslimsk måte og de som har en mer vestlig stil, men Marwa forteller at hun overveier nøye hvordan hun kler seg før hun går ut.

– Av og til vil jeg føle meg ekstra kvinnelig og ta på meg en kort kjole, men det tør jeg ikke fordi jeg er redd for menns reaksjoner. Jeg og vennene mine forsøker alltid å bedømme om mennene på gaten er potensielle ”klåere” eller ikke, sier hun.

Fenomenet fikk internasjonal oppmerksomhet høsten 2006, da grupper av menn overfalt og klådde på kvinner i sentrum av Kairo uten at forbipasserende grep inn. Bloggere fotograferte hendelsene og la ut bildene på nettet. Ingen av ofrene politianmeldte overgrepene.

– Det skjer på noen sekunder. Når man skjønner hva som er hendt, har gjerningsmennene stukket av. Dessuten er det vanskelig å bevise hva som er hendt og å finne vitner, sier Marwa.

Få som anmelder

Kun 2,4 prosent av kvinnene i ECWRs undersøkelse som hadde blitt seksuelt trakassert hadde kontaktet politiet. Noe som til dels skyldes politiets arrogante oppførsel, men også at det ikke finnes noen spesifikk lov om seksuell trakassering og at kvinnene er redde for hvordan familie og naboer skal reagere når en anmeldelse gjør det som har skjedd til en offentlig sak.

– Det kan bli skandale, men nå er jeg sikker på at jeg ville anmelde saken fordi jeg ikke lenger ville være den første, sier Marwa.

I juni 2008 gikk 27 år gamle Noha Roushdy til politianmeldelse av en sjåfør som hadde tatt henne på brystene på

en gate i Kairo. I oktober samme år ble han dømt til tre års fengsel. Den første dommen for seksuell trakassering i Egypt var et faktum.

Nehad Abu El Khomsan, leder i ECWR, sier at dommen har hatt stor effekt.

– Den viser at seksuell trakassering ikke aksepteres, noe som har oppmuntret kvinner til å anmelde slike forhold. Bare i løpet av én uke har to slike saker gått videre til domstolene, sier Nehad.

FAKTA

- 2020 egyptere, like mange kvinner som menn, samt 109 utenlandske kvinner i Egypt deltok i ECWRs studie. 83 prosent av de egyptiske kvinnene og 98 prosent av de utenlandske hadde blitt seksuelt trakassert.
- Trakassering skjer oftest på gaten og på offentlige transportmidler.
- Trakassering rammer både kvinner som kler seg på tradisjonell, muslimsk måte og kvinner med mer vestlig klesstil. 72,5 prosent av ofrene i undersøkelsen hadde hodetørkle
- Kun 2,4 av de egyptiske kvinnene hadde tilkalt politi ved overgrepene.
- 62,4 prosent av mennene i undersøkelser medgikk at de hadde trakassert kvinner seksuelt. Rundt 20 prosent av dem hadde begått fysisk trakassering, resten verbal.
- 41,8 prosent av mennene anga seksuell frustrasjon som årsak, 23,1 prosent sa at det fikk dem til å føle seg maskuline, 19,8 prosent gjorde det av ren vane. 13,9 prosent sa at de anså seksuell trakassering for å være fornedrende og nedverdiggende for kvinner.

Venstre: Nehad Abu El Khomsan er leder for organisasjonen Egyptian Centre for Women's Rights (ECWR). I 2008 offentliggjorde de en alarmerende rapport som viste at 83 prosent av egyptiske kvinner som deltok i undersøkelsen hadde blitt seksuelt trakassert.

Marwa Mokhtar er ikke lenger redd for å anmelde seksuell trakassering.

Endring krever langsiktig arbeid

Også ECWRs rapport og en etterfølgende kampanje har fått stor oppmerksomhet i massemedia. Flere menn er blitt arrestert for seksuell trakassering.

– Politiet er under hardt press om å handle. Det er for tidlig å si om gatene er blitt tryggere, men det har definitivt blitt lettere å anmelde seksuell trakassering, forteller Nehad.

Hun mener at det er behov for langsiktig arbeid for å endre en rekke oppfatninger som påvirker menns kvinnebilde og kvinners selvbilde.

– Det handler om oppfatninger som påvirkes av faktorer som bl.a. religion, kultur, likestilling, massemedia, økonomi og utdanning. En del av problemet kan likevel raskt løses gjennom flere polititjenestemenn på gaten som virkelig griper inn når en kvinne blir seksuelt trakassert og gjennom at gjerningsmennene straffes, sier hun.

I rapporten angis seksuell frustrasjon som ett motiv til seksuell trakassering. Sex før ekteskapet er utenkelig, å gifte seg er dyrt. Høy arbeidsløshet og presset økonomi har ført til at stadig flere egyptere

gifter seg sent i livet. I debatten som har fulgt undersøkelsen har mange også rettet en anklagende finger mot seksualisert reklame og porno på satellitt-TV eller Internett.

– Det påvirker sikkert, men jeg tror at den viktigste årsaken er en kulturkonflikt mellom konservative religiøse verdier og våre tradisjonelle egyptiske kjønnsroller.

Tradisjonelt har menn og kvinner alltid arbeidet og levd sammen i Egypt, sier Nehad.

Hun mener at en verdiendring startet i Egypt for rundt 30 år siden, da et stort antall egyptere emigrerte til den arabiske halvøya for å arbeide.

– De kom tilbake med masse penger, men også med radikale tolkninger av islam som raskt spredte seg i Egypt. Disse konservative kreftene ser kvinner som seksualobjekter som må skjules under heldekkende klær eller holdes gjemt hjemme,

ellers er de fritt vilt, sier Nehad.

Venter på ny lov

ECWRs kampanje mot seksuell trakassering har blant annet omfattet diskusjoner på skoler og mediekampanjer, men fremfor alt har man drevet lobbyvirksomhet for en lov som spesifikt gjelder seksuell trakassering.

«Av og til vil jeg føle meg ekstra kvinnelig og ta på meg en kort kjole, men det tør jeg ikke fordi jeg er redd for menns reaksjoner.»

Marwa Mokhtar

– I Noha-saken ble gjerningsmannen dømt for ”rettsstridig atferd”, men loven kan tolkes på mange måter, sier Nehad.

Lobbyvirksomheten har båret frukter. I juni forventes parlamentet å vedta et nytt lovforslag om seksuell trakassering.

– Selv om vi har noen små reservasjoner mot hvordan lovforslaget er utformet, kommer det til å være et viktig skritt i riktig retning om det vedtas, avslutter Nehad. □

På miniatyrmessen Alasitas finner en Evo Morales som ansvarlig familiefar istedenfor president. I hånden holder han en kost og på ryggen bærer han en baby på tradisjonelt indiansk vis.

Kvinner som skaper likestilling

Direkte aksjoner, graffiti og humor. Det er våpnene som kvinnekollektivet Mujeres Creando, Skapende Kvinner, har valgt for å forandre et av Latin-Amerikas mest konservative og mannsdominerte samfunn.

“Den nye mannen kan ikke steke Egg!”, står det på en husvegg i Bolivias hovedstad La Paz. Det er Mujeres Creando som ironiserer over myten om den nye mannen som Revolusjonen forventes å skape. For tre år siden ble venstremannen Evo Morales valgt til president i Bolivia. Han har statliggjort naturgasseksporten og fordeler inntektene mer jevnt enn tidligere - en “demokratisk og kulturell revolusjon”, i følge regjeringen. Men Mujeres Creando hevder at kvinnene har havnet på siden av Morales revolusjon.

Vold mot kvinner finnes innen alle samfunnslag og aldersgrupper. Mange menn, og til og med en del kvinner, mener at kvinnehandling er normalt.

– Det er sosialt akseptert å slå sin kone eller kjæreste. De menn som ikke slår kan benytte seg av sin “godhet” gjennom å si: “jeg er snill og jeg slår deg ikke, men gjør dette eller dette for min skyld”. Til tross for at vold mot kvinner er så vanlig er det så vidt det eksisterer, i følge den offentlige statistikken. Den tar kun opp en brøkdel

– I Bolivia må en kvinne føde mange barn, helst gutter, for å bli ansett for å være en god kvinne. Vi vil vise at kvinner ikke må følge samfunnets “regler”. Derfor stiller vi ut oss selv i et slags offentlig gatevindu for å vise andre kvinner at man kan leve sitt liv uten ektemann og barn og allikevel være lykkelig, sier María Galindo.

Til Mujeres Creando kommer forslutte kvinner som myndighetene har snudd ryggen til. Det finnes soverom med plass for både mamma og barn. Hvis noen må dra tilbake til bostedet for å hente ting blir kollektivet med for å garantere hennes sikkerhet. María Galindo kaller det “direkte aksjon”.

– Vi venter ikke inntil en dommer tvinger mannen til å gi sitt offer hennes eiendeler. I stedet blir vi med henne og tar det hun trenger, rett og slett. Her hjelper vi også kvinner som vil avbryte sin graviditet. Abort er for så vidt ulovlig, men å stifte nye lover tar årevis. Derfor foretrekker vi å agere direkte.

Et annet våpen er humor. På husvegger rundt omkring i La Paz maler Mujeres Creando tankefulle og humoristiske graffiti, som den om den nye mannen som vet hvordan man gjør revolusjon men som ikke kan lage mat.

«Gjennom å bruke humor og satire etser vi i stykker eksisterende oppfatninger om det mannlige og det kvinnelige og nøytraliserer dem»

María Galindo, Mujeres Creandos

– Presidenten har ikke gjort noe brukbart for oss kvinner i løpet av sine tre år ved makten, sier kollektivets leder María Galindo skuffet.

– Evo Morales har sine røtter i en progressiv bevegelse, men han har ingen forståelse for kvinnespørsmål. Det skjer til og med at han lirer av seg kvinnefiendtlige vitser offentlig. Dessverre ler også kvinnene av hans vitser, kanskje fordi han for en gangs skyld gir dem oppmerksomhet, tilføyer hun.

Bolivia ligger i Sør-Amerikas hjerte, sprengt inne mellom Andesfjellene i vest og vidstrakte jungelområder i øst. Landet er et av de mest machopregede på kontinentet. I følge María Galindo kommer det av slaveriet under kolonialismen – der spanjolene tvang urfolket til å utvinne sølv under umenneskelige forhold i over tre århundrer og de sterke røttene i aymara- og quechuakulturen.

– De indianske kulturene er verdikonservative og kobler kvinnen til jorden, som begge må “taes i besittelse” av mannen. Kolonimakten utnyttet urbefolkningen og tvang dem til underkastelse. Ydmykelsen fikk mennene til å ta ut sitt sinne på de som stod enda lavere på den sosiale skalaen, nemlig kvinnene, sier María Galindo.

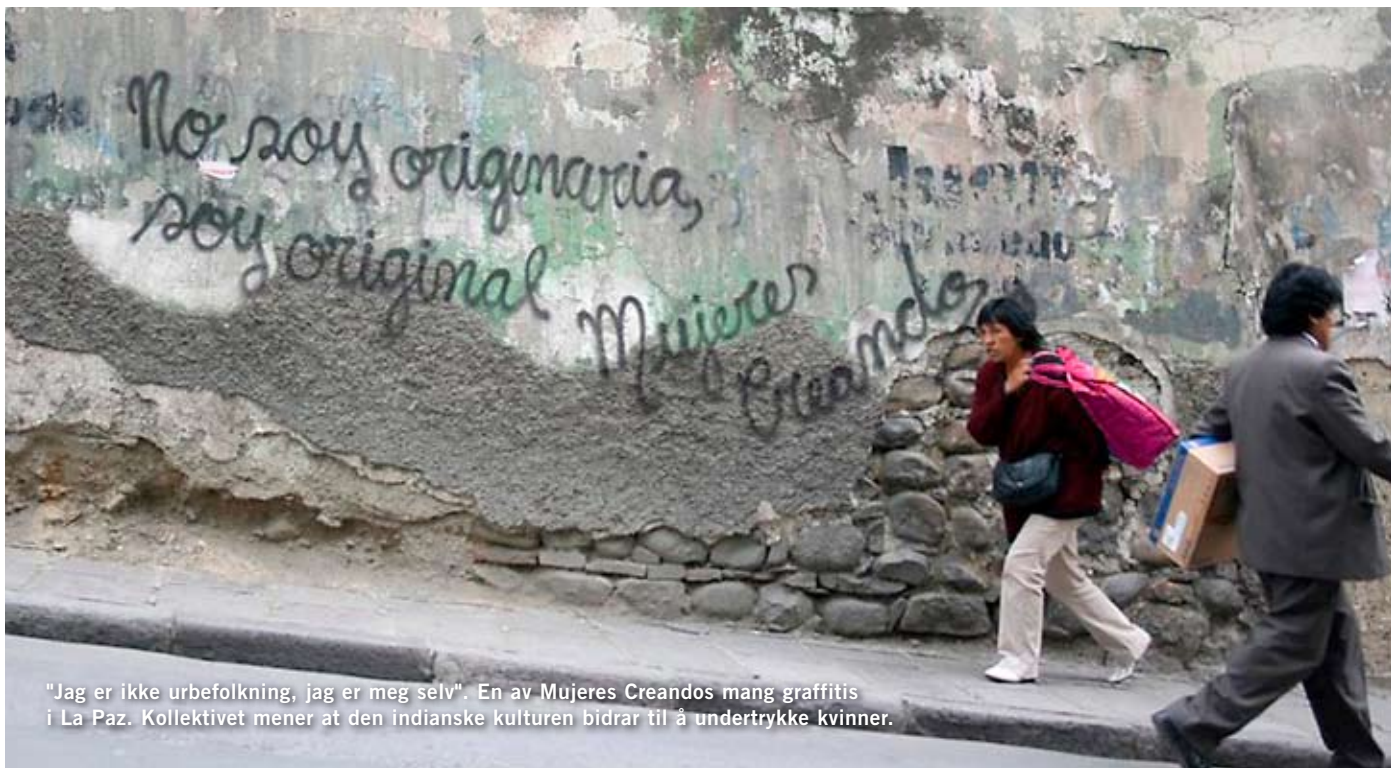
av alle tilfeller som blir anmeldt, beklager María Galindo.

Mujeres Creando hevder ikke å representere Bolivias kvinner. I stedet for bruker de seg selv som eksempler på at det går an å bryte med patriarkatets normer.

- Evo Morales har ikke gjort noe for oss kvinner under sine tre år ved makten, sier María Galindo.

"Jag er ikke urbefolkning, jeg er meg selv". En av Mujeres Creandos mang graffitis i La Paz. Kollektivet mener at den indianske kulturen bidrar til å undertrykke kvinner.

– Gjennom å bruke humor og satire etser vi i stykker eksisterende oppfatninger om det mannlige og det kvinnelige og nøytraliserer dem, forteller María Galindo, som iblant betegner seg som "graffitimaler".

Galindo tar imot på kollektivets høykvarter, La Virgen de los Deseos, Ønskenes Jomfru. Der finnes blant annet en café, en bokhandel og Mujeres Creandos radiostasjon. La Virgen, som lokalet blir kalt, står til disposisjon for kvinnekooperativer som deler tiden mellom å skaffe inntekter og å arbeide for kvinners rettigheter.

María Galindo er psykolog og en av Bolivias svært få åpent lesbiske kvinner.

Hun kler seg pønkete og barberer en del av hodet. Hennes "motstandere" prøver å gjøre seg morsomme over hennes ytre og kaller henne marimacho, mandig. Men med tiden har både hun selv og kollektivet opparbeidet seg respekt i samfunnet.

– Hver eneste bolivianer kjenner til Mujeres Creando og vet at vi arbeider for kvinners rettigheter. Mange er ikke enige med oss i alle spørsmål, men de vet at vi er ærlige og at vi står for det vi mener. □

(Deler av artikkelen har tidligere vært publisert på dagbladet.no)

Mujeres Creando og de indianske kulturene

Vest i Bolivia har en stor del av befolkningen sterke røtter i quechua- eller aymara-kulturen. Etter århundrer av underkastelse og fornedring har urbefolkningskulturene fått et oppsving de siste årene. Evo Morales, selv aymaraetterkommer, ble valgt til president i 2005 med løfter om likestilling mellom alle Bolivias etniske grupper.

Mujeres Creando er en av få grupper som i dag tør å kritisere de indianske kulturens kvinnesyn. I aymaralandsbyene på høgplatået tar innbyggerne beslutninger under stormøter hvor alle deltar. Det kan synes demokratisk, men først diskuterer mennene og kvinnene spørsmålene hver for seg. Og alle vet hvem som tar beslutningene til slutt.

Det blir ansett som meget viktig å "føre tradisjonene videre", men det er nesten kun kvinner som fortsetter å kle seg tradisjonelt etter å ha flyttet fra landsbygda til byen. De mange og store kjolene som kvinnene bruker er dog vrang og en ulempe i bymiljøet. På tross av det, kritiserer omgivelsene de urfolkskvinner som begynner å kle seg vestlig.

– På landsbygda blir kvinnene kontrollert på en måte som er kvelende og de tvinges å leve etter eldgamle normer. Vi mener at alle har rett til å bestemme om de vil tilhøre en urfolkskultur eller ikke. Enhver kvinne må selv få velge om hun vil slutte, eller i noen tilfeller kanskje begynne, å bruke tradisjonelle klær, sier María Galindo.

Mujeres Creando på Alasitas – La Paz årlige miniatyrmesse

Den 24 januar hvert år slår Alasitas opp sine porter i La Paz. Der kjøper byens innbyggere hus, biler og universitetsdiplomer – alt i miniatyr. I følge folketroen skal Overflodens Gud, Ekeko, gjengjelde i det virkelige livet det som de har skaffet i miniatyr. For Mujeres Creando er det en anledning til å nå ut til folket og angripe machobaserte oppfatninger med humor.

På messen selger kollektivet domstolsavgisler om skilsmisser og underholdsbidrag i miniatyr. Til årets messe har de tatt fram en "Ekeka", en kvinnelig versjon av Overflodens Gud. Hun bærer ikke kun på alt som familien trenger, hun må til og med drasse rundt på sin berusede ektemann.

– Ekeko er en mann, fordi det er ektemannen som forventes forsørge familien. Men i selve verket er det ofte kvinnene som får det til å gå rundt, derfor skapte vi Ekeka, forteller María Galindo med en latter.

Mujeres Creando selger også en statue av Evo Morales i miniatyr. Men isteden for å avbilde ham som en aktet statsmann får han holde en kost i hånden og bære en baby tullet inn i et stykke stoff på ryggen, på samme måte som landets urfolkskvinner bærer sine barn. María Galindo lyktes i å gi en Evostatue til presidenten under en offentlig sermoni.

– Han så ikke engang på statuen før han ga den videre til en medarbeider. Jeg tror at vi gjorde ham nervøs.

■ VERDT Å SE

MITT HJEM – DIN KRIG (MY HOME – YOUR WAR)

EN FILM AV KYLIE GREY,
PRODUSERT AV DENOUX FILMS PRODUCTION
AUSTALIA 2006 – 52 MINUTTER

Mitt hjem – din krig, gir et uvanlig blikk på effekten av krigen i Irak gjennom øynene til en vanlig irakisk kvinne, Layla Hassan.

Filmet i Bagdad over en periode på tre år, som strekker seg fra tiden før, under og etter USAs invasjonen av Irak, gir denne filmen et perspektiv som sjelden har blitt presentert for et vestlig publikum.

Filmen inneholder en rekke intervjuer med Layla Hassan og hennes familie, i tillegg til en rekke scener fra Bagdad med intime opptak tatt av Layla for å beskrive hvordan krigen i Irak har påvirket den vanlige iraker. Ettersom islamske fundamentalister i større og større grad preger et kaotisk Bagdad, vender hennes sjenerte sønner

seg mot militante grupper og hennes tidligere så progressive søster ikler seg slør. Friheten Leyla en gang hadde under Saddam Husseins sekulære styresett forvitret, sakte med sikkert.

Mitt hjem – din krig, er et bilde på hvordan krigen i Irak har bidratt til en situasjon der en økende fundamentalisme setter kvinners rettigheter i fare. □

**LES MER OM FILMEN OG BESTILLING HOS
WOMEN MAKING MOVIES: [HTTP://WWW.
WMM.COM/FILMCATALOG/PAGES/C712.SHTML](http://www.wmm.com/filmcatalog/pages/C712.shtml)**

FIRE KONER – EN MANN (FOUR WIFES – ONE MAN)

EN FILM AV NAHID PERSSON
PRODUSERT AV SETAREH PERSSON OG NAHID PERSSON
SVERIGE/IRAN 2007 – 76 MINUTTER

Nahid Persson, tidligere kjent for filmen Prostitusjon bak sløret (Prostitution Behind the Veil), gir gjennom filmen Fire koner – en mann et intimt portrett av en familie som lever på landsbygda i Iran.

Filmen avslører det intrikate forholdet mellom de fire konene, deres ektemann, deres utrolig frittalende svigermor og deres mange barn. Noen ganger humoristisk og andre ganger hjerteskjærende, følger

denne filmen kvinnene i deres hverdagsliv hvor deres situasjon har gjort dem til bitre rivaler i det ene øyeblikket, og sammensvorne overfor deres voldelige ektefelle i det andre.

Nahid Persson beskjedne filmatiske grep gir en vakker framstilling av familiens ulike samhandling, fra en fredelig pastoral scene fra en familie-

piknik, til et midlertidig kaos på grunn av en ødelagt tappekran på kjøkkenet, til en stjålen, hviskende samtale mellom to av konene om den siste mishandlings-episoden.

Kvinnenes arbeid som brødbaking, veving av tepper, melking og passing av dyrene, gir en bakgrunn til kvinnenes åpne samtaler.

Filmen legger verken vekt på det sensasjonspregete eller sentimentale, men gir en unik innsikt i praktiseringen av polygami og effekten av dette på kvinnene involvert. □

**LES MER OM FILMEN OG BESTILLING PÅ
WOMEN MAKING MOVIES: [HTTP://WWW.
WMM.COM/FILMCATALOG/PAGES/C718.SHTML](http://www.wmm.com/filmcatalog/pages/C718.shtml)**

B

PostAbonnement

RETURADRESSE: FOKUS
STORGT. 11, 0155 OSLO

**SOIS BELLE
ET VOTE**

Valg i Libanon

Under Libanons parlamentsvalg i juni 2009 prøvd opposisjonspartiet FMP å lokke kvinner til valgurnene med oppfordringen "Vær vakker og stem!" Regjeringspartiene svarte med valgplakater der det sto "Vær likestilt og stem!"

Kun fire kvinner ble valgt inn til parlamentets totalt 128 plasser.